

TÜRKİYE - AFRİKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

“Afrika’da Güvenliğin
Geleceği ve Türkiye”

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

STRATEJİK VİZYON BELGESİ (TASLAK)

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

“Afrika’da Güvenliğin Geleceği ve Türkiye”

(07-09 Kasım 2018, İstanbul)

İstikrar ve kalkınmanın ön koşulu olan güvenliğe yönelik gerek doğal gerekse yapay tehditler, ülkeleri savunma kapasitelerini geliştirmeye yönelmektedir. Savunma sanayiinin lokomotifi niteliğindeki bilişim sektörü ve özel olarak uzay endüstrisi, teknolojik kalkınma politikalarının odağında yer almaktadır. Güvenlik kavramının, ülkelerin “jeopolitik hedefleri” çerçevesinde farklı anlamlar kazandığı bu süreçte savunma sanayiinin; siyasi, iktisadi ve toplumsal kalkınma perspektiflerinin “aşırı rekabetçi” bir görünüm kazanmasında önemli bir etkiye sahip olduğu açıktır. Bu etkiyi, hem gelişim düzeyleri farklı Afrika ülkeleri arasında hem de Kıta ile ilişkilerini geliştirmekte olan ülkeler arasındaki ilişkilerde gözlemlemek mümkündür. Afrika ile bir biçimde diplomatik ilişkiler geliştirmiş ülkeler bu ilişkilerden daha etkili sonuçlar almak üzere stratejik ilişkilerini savunma, güvenlik ve hatta uzay teknolojisi parametrelerini içerecek şekilde derinleştirmeye çalışmaktadır.

Afrika ülkelerinin benzerlikleri yanında farklılıklarının oluşturduğu jeopolitik panorama, bu ülkelerinin hem entegrasyonu hem de çatışma potansiyelleri açısından son derece önemli veriler barındırmaktadır. Gerek Kıta-ıçi gerekse uluslararası savunma ve güvenlik stratejilerinin; Afrika’nın bu niteliklerini istismar etmeyecek şekilde ve öncelikle Kıta lehine kazanım olarak değerlendiren bir yaklaşımla belirlenmesine ihtiyaç vardır.

Afrika ülkelerinin hemen hepsi ile diplomatik ilişkiler kurmuş ve özellikle son on beş yıllık süreçte siyasi, iktisadi ve kültürel alanda Kıta’da önemli yatırımlar gerçekleştiren Çin; **Çin - Afrika Savunma ve İşbirliği Forumu (FOCAC)** ve önümüzdeki süreçte ilki gerçekleştirilmesi planlanan **Çin - Afrika Savunma ve Güvenlik Forumu** gibi platformlar aracılığıyla Kıta ile stratejik ilişkilerini daha ileri düzeylere taşımayı hedeflemektedir.

Afrika’daki “angajmanını derinleştirme” çabası içerisinde olduğu anlaşılan Çin’in bu girişimlerinin orta ve uzun vadede hem Kıta açısından hem de Kıta’nın geleneksel ortakları AB ve ABD açısından diğer rekabet bölge ve alanlarından bağımsız düşünülmesi mümkün olmayan son derece önemli sonuçları olacaktır. Belirtilen nihai hedefi “Afrika ve dünya genelinde kalkınma, işbirliği, barış ve istikrarı teşvik” olan bu forum, 2013 itibarıyla yaklaşık 32 trilyon dolarlık bütçe öngörülen “Kuşak ve Yol” projesi başta olmak üzere, Çin’in uluslararası çıkarlarını korumaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilir. Bu perspektife göre Çin, Afrika ile diplomatik bağlarını ve altyapı yatırımlarını güçlendirmekle kalmayıp “Afrika elitlerinin yeni neslinin eğitiminde” söz sahibi olma eğilimine girmiştir.

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

Afrika'da "değişen güvenlik ortamına ve gerek savunma gerek güvenlik işbirliğinin gerektirdiği koşullara daha iyi adaptasyon", "ortak vizyonlu gelecek inşası" ve "Afrika'nın yeni güvenlik ortamına yönelik ihtiyacının karşılanması" gibi hedefleri olan forum; Çin'in Afrika kıtası ile siyasi ve ekonomik ilişkilerini savunma ve güvenlik parametreleriyle güçlendirme ve derinleştirme çabalarının yeni bir adımı olarak değerlendirilebilir. Ortak faaliyet ve yardım sunumunda etkili zamanlamanın yanı sıra bölgesel güvenlik sorunları ve Afrika'nın "bağımsız güvenlik kapasitesi" gibi konuların ele alınacağı forumun Çin - Afrika stratejik ilişkileri için önemli bir platform işlevi göreceği düşünülmektedir.

Kıta'ya yönelik kalkınma yardımı niteliğindeki politikaları dolayısıyla olumlu ve fakat Kıta'yı giderek domine eden siyasi angajmanları nedeniyle olumsuz eleştirilere konu olan Çin'in bu yeni girişimi özel olarak Afrika ve genel olarak Pasifik kapsamlı Çin - ABD ilişkileri açısından ayrı bir önem arz etmektedir. Asya - Pasifik bölgesine ilişkin çok taraflı savunma ve güvenlik platformu niteliğindeki Asya Güvenlik Zirvesi (Shangri-La Diyalogu) öncesinde ve Şangay İşbirliği Örgütü zemininde Çin - Rusya görüşme trafiğinin sıklaştığı bir dönemde duyurulan **Çin - Afrika Savunma ve Güvenlik Forumu**; Güney Çin Denizi gibi siyasi gerilimi yüksek jeopolitik sorunların ne yöne evrileceğine ilişkin de önemli ipuçları barındırmaktadır.

Diğer taraftan, Afrika kapsamlı uluslararası askerî stratejilerin Kıta'daki bölgesel güvenlik krizlerini beslediği yönündeki kaygıların dikkate alınması gerekmektedir. Afrika'nın gerek genel olarak endüstrideki gerekse dar kapsamda savunma sanayiindeki mevcut sorunlar nedeniyle askerî kapasitesini gereği gibi güçlendirememesinin; aşırı "müdahaleci" ve yeni "sömürgeci" eğilimlere zemin hazırladığı yönünde görüşler mevcuttur. Kıta kaynaklarını kontrol altında tutmak üzere ABD'nin **AFRICOM** aracılığıyla "doğrudan" ve **AB**'nin ise **G5** aracılığıyla "dolaylı olarak" bu zemini kullanma eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Bu durumun, Kıta ile ilişkilerini "yumuşak güç" perspektifiyle derinleştirmeye çalışan Çin ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin dış politika tarzlarını nasıl etkilediğini incelemek gerekmektedir. Hatta Çin'in Kıta'ya ilişkin askerî angajmanları göz önünde bulundurularak ülkelerin; egemenlikleri konusunda "müdahaleci", kaynakları konusunda "sömürgeci" olmama politikasının dönüşüm geçirmeye başladığı ve "yumuşak güç" perspektifinden giderek uzaklaşacağı yönündeki düşünceler dikkatle değerlendirilmelidir.

"Terör" motifinin (özellikle Sahra Kuşağı'nda); ABD ve Fransa başta olmak üzere Batı bloğu ülkelerinin, Çin başta olmak üzere Rusya, Hindistan, Brezilya gibi ülkelerin karşısında ve kaynaklar üzerinde "rekabet hâlindeki devletlerin sistematik manipülasyonlarının baskı aracı" olarak uzun bir süre daha kullanılmaya devam edeceği anlaşılmaktadır. Göç sorununun da başlıca nedenlerinden olan kalkınma ve güvenlik sorunlarına yönelik ve fakat "yapısal uyumu" önceleyen politikaların ise ters etki yaparak siyasi ve iktisadi krizleri beslediği düşünülebilir. Hatta bazı araştırmacılar tarafından Afrika'da "Afganistan" gibi kronik bir sorunun baş gösterme eğilimi bile söz konusu edilebilmiştir.

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

Sosyoekonomik dönüşüm güvenlikten bağımsız olmadığı gibi; bilim, teknoloji ve inovasyondan da bağımsız değildir. Böyle bir dönüşümün eşiğindeki Afrika'nın bu üç alandaki teknik gelişmelerin bir sonucu olan uzay endüstrisine yönelik bir yol haritası mevcuttur. Afrika'nın gelecek vizyonunun çerçevesini belirleyen **Gündem 2063**; uzay politikası ve stratejisi başlığı altında yer-gözlem, uydu iletişimi ve navigasyon teknolojilerinin yanı sıra uzay bilimleri ve astronomi alanlarında yerel kapasitenin geliştirilmesini öngörmektedir. Bu kapsamda, özellikle Doğu Afrika'da savunma ve güvenlik alanında çeşitli anlaşmalara imza atan Türkiye'nin; bilişim ve uzay araştırmaları alanında da Kıta'nın gelecek vizyonuyla uyumlu ve karşılıklı kapasite gelişimine katkı sağlayacak stratejik nitelikli yeni projeler geliştirmesi zaruridir.

2015-2019 Afrika - Türkiye Ortaklığı Ortak Eylem Planı'nda da vurgulandığı gibi tarafların açılım politikalarına dayanan ilişkileri karşılıklı olarak güçlendirici "**stratejik ortaklık**" aşamasına gelen Türkiye - Afrika ilişkileri kapsamında Türkiye'nin; başta Çin olmak üzere ABD ve AB gibi aktörlerin Kıta'daki faaliyetlerini hassasiyetle gözlemlemesi ve stratejik politikalarını çok taraflı müzakerelere açık bir refleksle geliştirmesi önem arz etmektedir.

Savunma, Güvenlik ve Uzay sektörlerinden ve kurumlardan temsilcilerin Türkiye - Afrika ilişkileri çerçevesinde bir araya geleceği **Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu**'nun, Türkiye - Afrika çok boyutlu stratejik ilişkilerine ve karşılıklı kapasite inşasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Ana Tema

Afrika'da Güvenliğin Geleceği ve Türkiye

Alt Temalar

Afrika Kaynakları ve Güvenliğinde Çok Boyutlu Rekabet

Küresel "Militarizasyon" ve Afrika'nın Savunma Politikaları

Türkiye - Afrika İlişkilerinin Yeni Aşaması: Savunma ve Güvenlik Ortaklığı

Türkiye - Afrika Savunma, Savunma Sanayi, Güvenlik ve Uzay İşbirliği; Ülke Perspektifleri